

نگاهی به برداشت آزاد فیلمنامه سریال «میوه ممنوعه» از یک حکایت

برباد رفتن ۷۰ سال عبادت

زیرا به فضایی آشنا برآمده از ریشه‌ها و اصالت آنان متصل می‌شوند. یکی از سریال‌های خاطره‌انگیزی که اثری از عطار نیشابوری را دستمایه‌ای برای طراحی قصه خود قرار داد، «میوه ممنوعه» است. در اینجا نگاهی به برداشت آزاد فیلمنامه سریال از داستان شیخ صنعان داشتیم.

در میان آثار نمایشی کشور که از کتاب و رمان اقتباس شدند، آنهایی که وامدار ادبیات پارسی هستند علاوه بر تغذیه از منبعی غنی، در پاسداشت فرهنگ و ادب کهن ایرانی نیز نقش مؤثری ایفا می‌کنند. ضمناً می‌توانند ارتباط مؤثرتری با مخاطبان خود برقرار کنند

آرمیتا علی‌رضایی

از اهالی قلم

نوشین مجلسی

سر دبیر

قاصدیک

فرهنگ‌سازی که از رسالت‌های اصلی رسانه ملی است، در بطن سریال‌ها و قصه‌های تلویزیونی بیشتر نتیجه می‌دهد. در واقع اقناع‌ندگان و بازکردن گره ذهنی در بافت روایت‌های دیدنی می‌تواند مخاطبان را بیش از هر قالب دیگری با خود همراه کند و اثرگذار باشد.

موضوع فرزندآوری و مقابله با چالش‌های آن در جامعه امروز از سوژه‌هایی هست که در سیاست‌های کلان کشور بارها مورد تأکید قرار گرفته و در صداوسیما نیز بر آن تأکید شده و در این راستا آثار نمایشی و برنامه‌های سرگرم‌کننده و در عین حال تبیین‌گر ساخته شده است که یکی از آنها بار دیگر رنگ آنتن را می‌بیند.

خبر آمده که سریال تازه‌وارد از امشب راهی آنتن شبکه دو سیما می‌شود. سریالی که روایت‌گر ماجراهایی در قالب اپیزودهای مختلف با موضوع خانواده است، اما در واقع در هر قسمت که داستان جداگانه‌ای دارد، شاهد قصه‌هایی هستیم که شخصیت‌هایشان درگیر مشکلاتی درخصوص فرزندآوری و افزایش میانگین سنی جامعه هستند.

تازه‌وارد مجموعه اپیزودی به تهیه‌کنندگی محمدجواد موحد است که در ۱۱ قسمت با کارگردان‌های مختلف نخستین بار از شبکه سه سیما پخش شد.

حضور کارگردان‌های جوان پشت دوربین به هر اپیزود از این مجموعه نگاه تازه‌ای بخشیده؛ نگاهی که از دریچه دوربین هشت کارگردان با نام‌های رضا کشاورز، حسن حبیب‌زاده، محسن امانی، محمدجواد صالحی، میلاد محمدی، رضا محبی‌نوری، احمد حیدریان و سجاد معارفی به تصویر درآمده است.

حضور چهره‌هایی همچون زهرا داوودنژاد، امیرمحمد زند، بهنام شرفی، محمدنادری، سپیده خداوردی، مهدیه نساج، شیوا خنیاگر، شیوا خسرومهر، علی‌عادل هاشمی، الهام طهموری، آشا محرابی، رضا بنفشه‌خواه و... هر یک از روایت‌ها را به قصه‌ای منحصر به فرد در بافت کلی و در ادامه خط اصلی قصه بدل کرده است که به نظر می‌رسد مخاطبان در این بازپخش نیز بتوانند با آن همراه شوند.

همچنین موضوع مورد بحث در سریال که از موضوعات مبتلابه جامعه است و بسیاری با آن دست به گریبان هستند به خودی خود، توانایی جذب مخاطب را به این مینی‌سریال دارد.

برگ اول

چیدن میوه ممنوعه

ماه رمضان سال ۱۳۸۶ سریالی روی آنتن رفت که به دلیل قصه‌بازی‌های هوشمندانه و جزئیات دقیق در مجموعه‌های نمایشی سیماست. سریال میوه ممنوعه به کارگردانی حسن فتحی، نویسندگی علیرضا کاظمی پور و علیرضا نادری و با بازیگری

برگرفته از حکایت شیخ صنعان (سمعان) و دختر ترسا می‌داند که به شعر در منطق الطیر آمده است. یکی از خاطره‌انگیزترین بخش‌های سریال، موسیقی تیتراژ آن با صدای احسان خواجه‌امیری و ترانه‌ای از زنده‌یاد افشین یداللهی است که به خوبی مضمون قصه را بیان می‌کرد.

علی نصیریان، هانیه توسلی، گوهر خیراندیش، امیر جعفری، زنده‌یاد صدیقه کیانفر، عمار تفتی، جواد انصافی، هرمز هدایت، طناز طباطبایی، کاظم بلوچی و... روایتی از عشق ممنوعه‌ای بود که به دل پیرمردی خوشنام با نام حاج یونس فتوحی می‌افتد و او را از عرش اقتدار و ایمان به ذلت می‌رساند. این قصه را

برگ دوم

شیرین‌ترین حکایت منطق الطیر

عشق زمینی که در داستان منظوم شیخ صنعان روایت می‌شود در میان صوفیان، نماد رهایی از بند دنیا و رسیدن به عشق حقیقی است. آزمونی است که شیخ را تا سقوط پیش می‌برد و می‌راند. این حکایت شیرین‌ترین و بلندترین حکایت کتاب منطق الطیر اثر ماندگار عطار نیشابوری است. عطار این شعر را در ۴۰۹ بیت به صورت مثنوی سروده است. عطار کار منطق الطیر را در قرن ششم به پایان رساند و برای جهانیان اثری بی‌بدیل در حوزه مثنوی‌های تمثیلی عرفان اسلامی به یادگار گذاشت. قصه شیخ صنعان در این کتاب درباره صنعان، پیری صاحب کمال و پیشوای مردم زمانه خود است که نزدیک ۵۰ سال در مکه اقامت داشت، دارای مریدان بسیار بود که همه ریاضت‌کش بودند. او که نماز و روزه را به‌فور به‌جامی آورد، حدود ۵۰ بار به حج مشرف شده و در کشف اسرار معنوی به مقام کرامت رسیده بود. وی چند شب پیاپی خواب می‌بیند که مقیم روم شده و بر یک بت سجده می‌کند. با مریدانش به روم سفر می‌کند؛ آنجا دختری مسیحی را می‌بیند و دل به او می‌بندد. وی بیش از یک ماه برای وصال دختر التماس می‌کند. دختر برای وصال چهار شرط تعیین می‌کند: سجده کردن بر بت، سوزاندن قرآن، نوشیدن خمر و دست شستن از ایمان. صنعان که عشق چشم و گوش را بسته، شروط را به‌جامی آورد و حتی با آن فراتر می‌گذارد. مریدان از بازگشت او ناامید می‌شوند و به دیار خود بازمی‌گردند. یکی از مریدان که در سفر با وی نبوده به امید بازگشت او به روم سفر می‌کند و در آنجا ۴۰ روز برای وی به دعا و تضرع می‌نشیند. سرانجام حضرت محمد(ص) را در خواب می‌بیند و مژده بازگشت او را می‌گیرد. شیخ در نهایت از بند عشق دختر رها می‌شود. این بار دختر خوابی عجیب می‌بیند و به عشق شیخ گرفتار می‌شود. با او به دیارش می‌رود و به اسلام روی می‌آورد.

برگ سوم

برداشتی دیگر

علاوه بر برداشت آزاد خط اصلی فیلمنامه سریال از حکایت شیخ صنعان، برخی باور دارند که پیرنگ قصه میوه ممنوعه پیوندهایی نیز با داستان «شاه لیر» اثر شکسپیر دارد. یکی از پیرنگ‌های مشترک را می‌توان محروم شدن کوردلیا دختر کوچک شاه‌لیر از ارث و سپس پناه بردن مجدد شاه‌لیر به او دانست که در سریال میوه ممنوعه نیز در ارتباط حاج یونس با دختر کوچکش صدق می‌کند.

برگ چهارم

گزیده‌ای از

حکایت

در بخشی از حکایت منظوم شیخ صنعان می‌خوانیم:

شیخ صنعان پیر عهد خویش بود
در کمال از هرچه گویم پیش بود

شیخ بود او در حرم پنجاه سال
با مرید چارصد صاحب کمال
هر مریدی کآن او بود ای عجب
می‌نیاسود از ریاضت روز و شب
هم عمل هم علم با هم یار داشت
هم عیان هم کشف هم اسرار داشت
قرب پنجه حج بجای آورده بود
عمره عمری بود تا می‌کرده بود

خود صلاه و صوم بی‌حد داشت او
هیچ سنت را فرو نگذاشت او
پیشوایانی که در پیش آمدند
پیش او از خویش بی‌خویش آمدند
موی می‌بشکافت مرد معنوی
در کرامات و مقامات قوی
هرکه بیماری و سستی یافتی
از دم او تندرستی یافتی

خلق را فی‌الجملة در شادی و غم
مقتدایی بود در عالم علم
گرچه خود را قدوه اصحاب دید
چند شب برهم چنان در خواب دید
کز حرم در رومش افتادی مقام
سجده می‌کردی بتی را بر دوام
چون بدید این خواب بیدار جهان
گفت دردا و دریغا این زمان

